

LA POLS DE LA CARRETERA

PER L'ALTRE

A

l bell peu de casa hi ha la carretera; llinda amb el jardí i a voltes, mentre parem la fresca sota els arbres, en les nits d'estiu, allavors que la frescor és més amoixanta perquè l'acompanya el silenci dels conreus veïns, s'escau de passar, brunzent com una bala, un automòbil. Quin aldarull, i quin brogit d'ocells que desperten entre el fullatge! Quin sobtat sacudiment en tot el cos! I quan l'eixordament s'allunya, munta de la carretera una boirada de pols mal olorosa que ens obliga a esbufegar i a mal dir dels automòbils i de les carreteres.

Però després, altre dia, som nosaltres que brunzim a cavall de l'auto i poc hi pensem en els tranquils habitants que prenen la fresca, ni en el soroll que pugui despertar els veïns: la qüestió és deixar camí enrera; devorar terreny, com si la carretera fós la fi del nostre anhel. Més, ella no acaba llà on nosaltres la deixem; que segueix, segueix sempre!... Creua el món de totes maneres; llà on la terra s'acaba, la mar li dona llit, i segueix més enllà encara, cap a un altre continent, a creuar sojorns d'altres races, sempre enllà, per sempre més...

Llarga, infinita, sense horitzó, aquesta cinta polsosa — blanca ahir, negra i lluenta avui, — és un símbol, és el lligam del món, la xarxa dins la qual la humanitat es mou, frísona, cercant fugir-ne, però endebades. Hom no pot capir, sens veritable esforç mental, com aquell solc, assenyalat en la perifèria del món, no té fi ni trencament; car, per més que camini jamai no l'esgotarà. Per això essent poca cosa nostra ment per a moure's folgadamente en termes d'infinit, circunscrivim la carretera als límits del poble; la serrem en el tros que la petgem; més enllà sols és per als carruatges i pels dissortats vagabonds que en fan la seva casa precisament perquè no en tenen cap.

D'aquest tros estimat, d'aquesta minúscula porció del camí del món, sí que podem parlar-ne; més d'ahir que no d'avui, i retre-li una mena d'homenatge singular, l'homenatge d'admiració a la pols, tan distinta en les quatre carreteres que molt arbitràriament nosaltres concebem, quarterant el nostre poble.

Mentalment ens situem en el tros des de la Col·lecta al carrer del «Vapor». Granollers té marcada en la pell casi exactament la rosa dels vents. El Nord, cap a Vic; Llevant, cap a La Roca; Migdia, vers Masnou, i ponent, camí de Caldes. La pols d'aquests quatre trams era, en els temps de quatre llustres enrera, completament distinta l'una de l'altra. La pols, guaitant cap a Vic, era tènue, escassa, un xic cendrosa. Granollers, s'estenia més ufana cap aquell cantó; la vila era més cuidada; les dones regaven més a galledades i l'horitzó és més llunyà. Les ballades del diumenge eren en aquell indret del poble, i a la tarda, vora les cinc, les noies enjoïaven les voreres de la calçada amb aquell esclat meravellós de llurs rialles i la virolamenta de llurs vestits. Potser Tagament, com una pantalla negra al fons, dissimulava el reluir de la pols al batent del sol; però vers aquella direcció la clà-

ssica polsaguera de les viles vallesanes passava gairebé desapercebuda.

Cap a ponent, la carretera no sembla tal; s'encongeix entre les cases, és fosca, torta, morta; és un carrer vulgar. La pols, com el camí, no s'enlaira; és pesanta, feixuga, massa humida; no lluu al sol i és morena, del color dels gitanos.

Entrant per l'antic carrer del Vapor, hom queia en tristesa; aquell pont del tren, apagava totes les ànsies de lluminositat; semblava que darrera aquella ombra solament hi havien carboneres i xiulets de locomotores. Però hom s'aventurava per la gorja de carbonisa i restava enlluernat per la carretera més esplèndida i ubèrrima, prototipu de carreteres. Polsosa, de pols granada i lleugera, que a la més lleu petjada s'enlaira fins al cel; a un cantó, les brises del nord l'escomben; a l'altre, el racés del migdia la posa damunt les verdices dels marges com una nevada tan subtil que la viola l'aire suau d'una papellona. Pols que nimba les tartanes camí de festa major, que omplena els rulls de les moces, quan a collades i tot cantant en tornen; pols que serva profundes les petjades dels segadors, de retorn de la sega, i que s'encrespa com onades, de bon matí, quan, després de la passada en dia de sant de barri, s'ajunta el veïnat per a beure's l'anís i l'aigua fresca al torrent de cal'Arenes, on de petits ens ensenyaven les salamandres dins el brollador de cristall.

Finalment, vers migdia, cap a Masnou, la carretera forana, la que ens porta al rovell del Vallès. Pols tènue, fina, amoixanta i inquieta. La plana la deixa a mercè de l'aire, on ella juga i volteja sardanes de ritme puríssim. A la llum de la lluna, es veu aquesta pols impalpable, però no més de dos pams enlaire; sense reposar, etèrea, oneja d'un flanc a l'altre del camí, esllanguint-se per damunt dels conreus, tocant-ho tot i no embrutant res; el veritable «flirt» de la pols. Pols que deixa la visió perfecte; que no distreu l'olor dels sembrats; que excita a pensar en l'aire que la mou, en les contrades d'on ve l'aire, en el mar. La immensa carretera sense pols i al batent del sol!

En aquest tros inoblidable, en aquest bocí de camí del món, hi ha casa nostra; les voreres besen la tanca del nostre jardí; potser per això ens és tan amat.

Pel juny, allà al capvespre, s'ouen — encara — les trompetes dels caps de colla; s'apropen, vénen i van a l'ensem, i passen, deixant rastre de cançons. Més tard s'ajunten sota els plàtans collades de jovent, cantant corrandes a la lluna.

Avui, la carretera, tan negra de quitrà com és i tan brunyida pel passar dels autos, no pot sostreure'ns l'esperit, en contemplar-la, a la poètica visió de la plana del Vallès, que té per fons el Tibidabo, en quins plançons bella és la ciutat, com deia el Mestre.

No treieu la pols de les carreteres! Deixeu que us embruti i que us encegui els ulls; és cosa santa; és la terra que han anat cavant les passes dels vostres, dels vostres germans; són les cendres d'una època, que tenen deixes dels avis. Potser mercè a la pols, encara trobaríem damunt d'algun moble antic la senyal de una mà volguda, d'una mà que ens sadollà de carícies en hores d'amargura.